

ГРЪЦКИ РАФИНИЕРИИ СТРАН И СТРАТИС АНДРЕАДИС СРЕЩУ ГЪРЦИЯ

Решение на Европейския съд по правата на човека от 21 ноември 1994 г.

ТЕКСТОВЕ ОТ КОНВЕНЦИЯТА: чл. 6 ал.1, Протокол 1, чл. 1, чл. 50.

КЛЮЧОВИ ДУМИ И ИЗРАЗИ: Продължителност на гражданското производство / имуществени вреди/ справедлив процес.

ЦИТИРАНИ ПРИМЕРИ ОТ СЪДЕБНАТА ПРАКТИКА:

Golder v. the United Kingdom, 21.2.1975; Sunday Times v. United Kingdom (n.1), 6.11.1980; Sporrong and Lönnroth v. Sweden, 23.9.1982; Barberá, Messegué and Jabardo v. Spain, 6.12.1988; Allan Jacobsson v. Sweden, 25.10.1989; Editions Périscope v. France, 26.3.1992; Billi v. Italy, 26.2.1993; Dombó Beheer B.V. v. the Netherlands, 27.10.1993; Venditelli v. Italy, 18.7.1994.

По делото Гръцки рафинерии Стран и Стратис Андреадис срещу Гърция Европейският съд по правата на човека, заседаващ по силата на чл. 43 от Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи ("Конвенцията") и съответните разпоредби от Правилата на съда, в състав от следните съдии: Р. Рюсдал, председател, Б. Уолш, Р. Макдоналд, Ш. Руссо, Н. Валтикос, С.К. Мартенс, Р. Пеканен, Ф. Биджи, Л. Вилдхабер, а също и Х. Петцолд - секретар,

Постановява следното решение, [...], прието на 21 ноември 1994 г.:

ПРОЦЕДУРА

1. *[Делото е отнесено до Съда от Европейската комисия по правата на човека [...]. То е възбудено с жалба (No. 13427/87) срещу Гръцката република, подадена [...] от гръцко дружество с ограничена отговорност, Гръцки рафинерии Стран и единственият съдружник на това дружество, г-н Стратис Андреадис, на 20 ноември 1987г. Вторият жалбоподател почива през 1989г. и неговият син и наследник, г-н Петрос Андреадис, заявява, че ще поддържа жалбата.*
[...] С молбата на (Комисията) се иска да се произнесе решение дали фактите по делото разкриват нарушение от страна на страната-ответник на нейните задължения по чл. 6 от Конвенцията и чл. 1 от Протокол N. 1.]
- 2.-4. *[Параграфи 2 - 4 описват процедурите по заявяване на представителите, конституиране състава на Съда и предварителните процедурни действия по приемане на писмените защиты на страните.]*
5. *[Параграф 5 описва предварителната среща на Съда с представителите на страните.]*

ФАКТИТЕ

I. Обстоятелствата по делото

6. Гръцките рафинерии Стран ("Стран") са дружество, което понастоящем е в ликвидация [...] и г-н Стратис Андреадис е бил негов единствен съдружник.

A. Предистория

7. Според условията на договора, сключен на 22 юли 1972 г. с гръцката държава, която по това време се управлява от военна хунта, г-н Андреадис се задължава да построи рафинерия за суров петрол [...] близо до Атина. [...] Според чл. 21 от договора държавата се задължава да закупи, не по-късно от 31 декември 1972 г., незастроена площ в Мегара, подходяща за построяването на рафинерията. [...]

8. Проектът обаче е замразен, защото държавата не изпълнява задължението си. На 28 ноември 1973 г. министрите на индустрията и земеделието оповестяват на прес-конференция в Мегара решението на правителството да възстанови на собствениците земята, която е била отчуждена за целите на чл. 21 от договора. На следващия ден полицията на Мегара нарежда работата да бъде прекратена.

[През декември 1973 г. Стран протестира пред съответните власти и иска разрешение да продължи работата. На 27 февруари 1974 г. Стран [...] приканва държавата да ратифицира закупуването на земята (въпросния недвижим имот), но държавата отказва да отмени решението на полицията, постановяващо прекратяване на строителните работи.]

9. [След възстановяването на демокрацията (демократичния режим), правителството възприема становището, че договорът [...] е бил сключен в ущърб на националната икономика; то се позовава на [...] Закон 141/1975 г. за прекратяване на привилегироващи договори [...], сключени по време на военния режим (1967 - 1974 г.). [...] Правителствена комисия по икономиката прекратява договора на 14 октомври 1977 г. Жалбоподателите не атакуват това решение в съдилищата.]

Б. Производството пред Атинския първоинстанционен съд

10. Преди прекратяването на договора, Стран прави разходи, свързани с изпълнението на договореното. В частност, то сключва договори за доставката на стоки и услуги с чуждестранни и гръцки партньори и прави заеми. [...] На 10 ноември 1978 г. Стран подава иск за обезщетение срещу оържавата пред Атинския първоинстанционен съд [...]. Стран твърди, че оържавата не е изпълнявала задълженията си по времето, когато договорът е бил валиден, [...] като е [...] постановила прекратяване на работата [...] и не е [...] предприела действия за отчуждаване на земята, необходима за строителството. Дружеството иска също така връщането на чек [...], върху който е бил учреден залог [...] за точното изпълнение на договора; с този иск се претендира също така и за съдебните разноски и държавните такси [...].

Държавата [...] възразява, че спорът трябва да бъде разрешен чрез арбитраж според условията [...] на договора [...], и по-точно на основание следните клаузи:

"1. Всички различия, спорове и разногласия [...] ще се разрешават изключително чрез арбитраж от трима арбитри по следната процедура, без да е необходимо допълнително арбитражно споразумение.

[...]

Арбитражното решение е точно определено, окончателно и неотменяемо, и има сила на изпълнително основание, което не изисква последващи действия по изпълнение или някакви други формални действия за валидност. То не се подчинява на никакви редовни или извънредни съдебни способности, нито може да бъде отменено или суспендирано от редовно заседаващ съд. Страната, която не се подчини на арбитражното решение, се задължава да покрие всички вреди, ако такива са настъпили, на ответната страна."

11. В предварително решение (No. 13910/1979) от 29 септември 1979 г. Атинският първоинстанционен съд отхвърля този основен аргумент на държавата. Той постановява, че арбитражната клауза е приложима единствено за разрешаване на спорове, възникнали при изпълнението на договора, а не при пълно неизпълнение на задълженията по договора от една от страните. Той посочва също така, че правителствената Комисия по икономиката е прекратила въпросния договор като цяло [...], което обезсилва арбитражната клауза, тъй като тя няма автономен характер. [...] И накрая съдът нарежда допълнителни действия по разследване, включително изслушването на петима свидетели, с цел установяване съществуването и размера на вредите, твърдени от Стран.

В. Арбитражното производство

12. На 12 юни 1980 г., държавата [...] призовава арбитражния съд да провъзгласи всички искания [...], предявени от Стран пред Атинския първоинстанционен съд [...] за неоснователни. Основният аргумент в писмената защита на Стран [...] е, че арбитражният съд няма юрисдикция и иска арбитражното производство да бъде спряно до приключване на производството, започнало на 10 ноември 1978 г.; [...].
13. Арбитражният съд [...] намира, че има юрисдикция по случая, [...] и че пълното неизпълнение на договора също подлежи на арбитраж [...]. По същество арбитражният съд се основава на доказателствата, представени от страните пред Атинския първоинстанционен съд на 10 ноември 1978 г. (виж пар. 10 по-горе). Той намира, че отговорността за загубите, понесени от Стран е поделена - 70% от държавата и 30% от дружеството. Последното е започнало работа върху земя, която е била обект на оспорена заповед за отчуждаване и без предварително надлежно разрешение за строеж. [...] И накрая съдът постановява, че държавата задържа незаконно чека, предоставен в залог [...].
14. На 24 юли 1984 г. дружеството-жалбоподател търси [...] от държавата да върне заложения чек, но съдът спира производството до приключване на производството от 10 ноември 1978 г. [...].

Г. Обжалване арбитражното решение от 27 февруари 1984 г.

15. *[На 2 май 1984 г. държавата призовава Атинския първоинстанционен съд да не взема под внимание арбитражното решение от 27 февруари 1984 г. Тя твърди, че арбитражният съд няма юрисдикция върху спорове, възникнали по въпросния договор и материални претенции на Стран срещу Държавата. Напротив, тя твърди, че договарящите се страни са искали да ограничат юрисдикцията на арбитражния съд до спорове относно изпълнението и тълкуването на договорните клаузи и обема на произтичащите права и задължения; следователно неговата юрисдикция не може да се разпростре върху спорове относно пълно неизпълнение на договора. От това следва, че въпросният спор попада под юрисдикцията на редовните граждански съдилища, както приема и Атинският първоинстанционен съд в своето решение No. 13910/1979 г. [...]*
16. В решение [...] от 21 април 1985 г., Атинският съд отхвърля искането на държавата, като постановява, че решението за прекратяване на договора не обезсилва арбитражната клауза. Тази клауза остава в сила по отношение на спорове, възникнали по време на редовното действие на договора.
17. на 19 декември 1986 г. дружеството-жалбоподател оттегля първоначалния си иск пред Атинския първоинстанционен съд (виж пар. 9 по-горе), но поддържа иска си за връщане на чека, даден в залог (виж пар. 14 по-горе).
[...] Държавата [...] оспорва оттеглянето на първоначалния иск. Тя твърди, че този иск не би бил разрешен в полза на Стран и следователно държавата има правен интерес да иска окончателно решение по иска. Въпреки това съдът спира производството [...] в частта му по оспорване прекратяването на първоначалния иск до окончателното установяване на правните положения [...].

2. Пред Атинския апелативен съд

18. В решение [...] от 4 ноември 1986 г. Атинският апелативен съд [...] потвърждава решението от 21 април 1985 г. Съдът постановява *inter alia*:

"Съвременното гръцко законодателство възприема принципа на автономност на арбитражната клауза по отношение на един договор. Прекратяването на договора

поради каквато и да е причина не обезсилва тази клауза по отношение на спорове, възникнали по време на действието на договора... Решението на правителствената Комисия по икономиката не означава, че арбитражната клауза, съдържаща се в чл. 27 от договора, се превръща в нищожна, и следователно не пречатства арбитражите от разглеждане на спора по същество."

3. Пред Касационния съд

19. На 15 декември 1986 г. държавата обжалва пред Касационния съд.

Заседанието е насрочено за 4 май 1987 г., но на въпросната дата то е отложено за 1 юни 1987 г. по искане на държавата на основание, че в парламента се разглежда проектозакон, който има отношение към въпросното дело.

В отговор на въпрос, поставен от Европейския съд на заседанието си на 19 април 1994 г., защитникът на жалбоподателите твърди, че съдията-докладчик на Касационния съд е бил изпратил до страните преди 4 май своето становище, което в било в полза на аргументите на жалбоподателите, и това твърдение не е оспорено от Държавата.

20. На 22 май 1987 г. парламентът приема Закон No. 1701/1987 [...], който влиза в сила в деня на неговото публикуване в Държавен вестник на 25 май 1987 г. Този Закон урежда основно предоговарянето на концесия за търсенето и добиването на суров нефт и природен газ в района на Егейско море. Но чл. 12 от Закона гласи:

"1. Истинското и законно съдържание на разпоредбата на чл. 2 (1) от Акт No. 141/1975 г. относно прекратяването на договори, сключени в периода между 21 април 1967 г. и 24 юли 1974 г., е това, че с прекратяването на тези договори, всички техни условия, договорки и клаузи, включително арбитражни клаузи, се считат за отменени *ipso iure* и арбитражният съд вече няма юрисдикция.

2. Арбитражни решения, издадени по смисъла на ал. 1, се считат за нищожни и нямат сила на пресъдено нещо.

3. (Всички основни или акцесорни искания срещу гръцката държава, [...] които произтичат от тези договори [...], се провъзгласяват за прекратени за неограничено време.)

4. Всякакъв вид съдебни действия на каквато и да е фаза, които са висящи към момента на приемането на този закон, по отношение на искания по смисъла на предходната алинея, се обявяват за недействителни."

21. На 10 юли 1987 г., след изслушване на становището на съдията-докладчик, в което се настоява за отхвърляне на жалбата, Първо отделение на Касационния съд постановява своето решение [...]. В него се казва, че чл. 12 е противоконституционен на следните основания:

Чл. 107 от Конституцията не само придава върховенство на Закон No. 141/1975, но и забранява последващи поправки или изменения на този закон, и дори надлежно тълкуване под формата на ново законодателно решение. Смисълът на това върховенство [...] е било да осигури законодателна стабилност и международна гаранция за инвестиции в Гърция. [...] И следователно в съответствие с чл. 93 пар. 4 от Конституцията съдът не може да ги приложи. Отделението отказва да приложи противоконституционните разпоредби и [...] постановява, че трябва да отнесе делото до Пленарна колегия на Касационния съд.

22. Заседанието на Пленарната колегия на Касационния съд започва на 19 ноември 1987 г., но поради смъртта на един от нейните членове, Стран иска ново заседание, което се провежда на 25 февруари 1988 г.

Касационният съд постановява своето решение (No. 4/1989) на 16 март 1989 г. В него се посочва, *inter alia*:

"...Конституцията предвижда "един закон се приема веднъж завинаги", което означава, че този принцип има върховенство и не може да бъде допълван или променян със закон... В същото време, забраната да бъде допълван или поправян такъв закон, не означава, че той не може да бъде тълкуван. [...] (Нуждата от такова тълкуване) в крайна сметка се определя от съда, който трябва да установи дали тълкуването смисъла на закона дава основание за съответна намеса на законодателната власт... Съответно тълкуването на Закон No. 141 не противоречи на Конституцията, тъй като тя е закон с най-висша сила. В същото време, от една страна, трябва да се прецени дали такова тълкуване е било необходимо в дадения случай и от друга, дали разпоредбите на този закон, които не подлежат на тълкуване, и които са от значение при разрешаването на този случай, не противоречат на Конституцията. ...[...] По настоящето дело първоначално съмнения възникват по време на производството пред [...] редовния граждански съд и отново - след предварителното решение на Атинския първоинстанционен съд - когато това производство е прекратено и отнесено до арбитраж, където са представени диаметрално противоположни аргументи ... [...] Основният въпрос е приемането или отхвърлянето на принципа за автономния характер на арбитражната клауза и нейния обхват. От дълго време насам този въпрос е бил обект на различни мнения в международната съдебна практика и между авторитетни юристи. [...] Следователно необходимо бе да се направи тълкуване на Закон No. 141/1975 и това тълкуване дава решение на проблема за целите на гръцкото законодателство, като приема нищожността на арбитражните клаузи ... и отнемане юрисдикцията на арбитражния съд. Фактът, че настъпва намеса от страна на законодателството ... пет дни преди разглеждането на делото от Първо отделение на този съд, което следва предишно заседание по делото, не означава, че то не е било необходимо и не означава, че то противоречи на [...] Конституцията. Въпросното дело дава възможност да бъде решен проблем, който вече е възникнал. Следователно не може да се заключи, че [...] законодателството се е намесило в правораздавателния процес на редовните съдилища и е иззело тяхната юрисдикция. От това следва, че [...] чл. 12 пар. 1 от Закон No. 1701/1987 не е в нарушение на Конституцията..."

Касационният съд възприема становището, че разпоредбата на чл. 12, ал. 2 не е противоконституционна, тъй като по смисъл тя допълва ал. 1 и е в смисъл да обезсили всяко едно арбитражно решение, взето след прекратяването на даден договор, и което не би било взето, ако истинският смисъл на Закон No. 141/1975 е бил изяснен навреме. В допълнение съдът отказва да разгледа конституциосъобразността на ал. 3, тъй като тя няма отношение по това дело.

И на последно място той постановява, че приемането на ал. 4, малко преди разглеждането на делото, има за цел да отнеме на съда възможността да прецени валидността на оспореното арбитражно решение. Тази разпоредба следователно е в нарушение на принципа на разделение на властите.

23. Касационният съд връща делото на Първо отделение, в което [...] се отменя решението на Апелативния съд [...] и обявява за унищожаемо арбитражното решение от 27 февруари 1984 г. (виж пар. 13 по-горе).

II. Приложимо национално право

A. Конституцията

24. Следните разпоредби на Конституцията от 1975 г. се отнасят към настоящето дело:
Член 77

"1. Законодателната власт прави автентично тълкуване на законите.

2. Закон, който не е действително тълкуван, влиза в сила от деня на публикуване."

Член 93 ал. 4

"Съдилищата са длъжни да не прилагат закони, чието съдържание противоречи на Конституцията."

Член 107

- "1. Законодателство от по-висок ранг, прието преди 21 април 1967 г., което се отнася до защитата на чужди капитали, запазва ранга си и се прилага по отношение на капитали, които ще се внасят и занапред.
 2. В срок от три месеца от влизането в сила на тази Конституция се приема веднъж и за винаги закон, с който се определят редът и условията за прекратяването или ревизията на създаващи привилегии административни договори или мерки, сключени или приети в периода между 21 април 1967 г. и 23 юли 1974 г., по силата на Законодателна наредба No. 2687/1953 г., дотолкова, доколкото такива договори или мерки се отнасят до инвестирането на чужди капитали..."
- [...]

Б. Гражданско-процесуален кодекс

25. Гражданско-процесуалният кодекс предвижда, *inter alia*, следното:

Член 294

"Ищецът може да оттегли иска си без съгласието на ответника, преди последният да е направил обясненията си по съществото на делото. Той не може да оттегли иска си на по-късно положение на делото, ако ответникът възрази срещу това оттегляне на основание, че той има правен интерес от приключване на производството с постановяване на решение."

Член 295 ал. 1

"Оттеглянето на иска има значението като никога да не е бил предявен ..."

Седма глава от Гражданско-процесуалния кодекс [...] разглежда арбитража. Следните разпоредби са релевантни в дадения случай:

Член 893 ал. 2

"Арбитърът ... завежда, освен ако не е посочено друго в арбитражната клауза, оригинала на арбитражното решение в регистъра на Първоинстанционния съд, на който е призната юрисдикция със съответното решение."

Член 895

- "1. Арбитражното решение не изключва възможността за правна защита по съдебен ред.
2. Арбитражното споразумение може да предвижда процедура за обжалване [...], но в същото време трябва да опедели и условията [...]"

Член 896

"Ако арбитражното споразумение не предвижда процедура за обжалване [...], арбитражното решение е окончателно..."

Член 897

"Арбитражното решение може да бъде обезсилено [...] със съдебно решение и на следните основания:

- (1) ако арбитражното споразумение е унищожавемо;
- (2) ако то е било постановено след излизането от сила на арбитражното споразумение;
- (3) ако арбитражите са били определени в нарушение на условията на арбитражното споразумение или на законовите разпоредби...;
- (4) ако арбитражите са превишили предоставената им с арбитражното споразумение или по закон власт;
- (5) ако има нарушение на разпоредбите на чл. 886 ал. 2, 891 и 892;
- (6) ако противоречи на обществените поведение и морал;
- (7) ако то е неясно или съдържа противоречиви разпоредби.

Член 904

- "1. На изпълнение подлежат само влезлите в сила решения.
2. Следните решения подлежат на изпълнение:

(б) арбитражните решения;"

Член 918

"1. Изпълнение може да се търси само с копие от влязлото в сила решение със съответна марка, удостоверяваща правомощие да наложи ...
[...]

В. Закон No. 141/1975 "за ревизията или оттеглянето на споразумения, сключени по време на периода на диктатура.

26. Закон N 141/1975 [...] позволява ревизия или отмяна на всяка административна мярка на ратификация, наложена в периода 21 април 1967 г. и 23 юли 1974 г. и на всеки договор, страна по който е държавата, сключен в същия период [...], и който се отнася до инвестиции, регулирани от Законодателна наредба N 2687/1953 г. Такива мерки или договори трябва да бъдат ревизирани или прекратени в случаите, когато те противоречат на Конституцията или на други закони или нарушават морала, и дават превес на интересите на държавата, потребителите или националната икономика. Договорите трябва да бъдат прекратени в случаите, когато е невъзможно те да бъдат ревизирани в тяхната цялост. Прекратяването може да бъде наложено с писмено искане от заинтересуваната страна или едностранно от правителствената комисия по икономика.

Чл. 2 ал. 5 от закона предвижда последствията от прекратяването по следния начин:

"След прекратяването на договора ... специалните привилегии и договорки престават да имат действие и съответната дейност или инвестиция ще се подчиняват на съответните закони, регулиращи съответните дейности и инвестиции..."

ПРОИЗВОДСТВО ПРЕД КОМИСИЯТА

27. (Жалбоподателите) твърдят, че има нарушение на чл. 6 ал. 1 от Конвенцията в смисъла, че са били лишени от правото на справедлив процес в разумен срок. Те твърдят още, че в резултат на продължителността и закъснения характер на производството и на основание разпоредбите на чл. 12 от Закон N 1701/1987 г. е нарушено тяхното право на собственост, гарантирано в чл. 1 от Протокол N 1.

28. (Комисията приема жалбата (N 13427/87) за допустима [...]. [...] Тя приема следното становище:

(а) че има нарушение на чл. 6 ал. 1 от Конвенцията в частта му относно правото на справедлив процес [...], но не и в частта му относно продължителността на процеса [...]

(б) че има нарушение на чл. 1 от Протокол N 1 [...].

[...]

ОКОНЧАТЕЛНИ СТАНОВИЩА ПРЕД СЪДА

29. Правителството иска от Съда:

"(да обяви), от една страна, жалбата на Гръцки рафинерии Стран за ... недопустима, и от друга, че няма нарушение на правата на жалбоподателите, предвидени в чл. 6 ал. 1 от Конвенцията ... и в чл. 1 от Протокол N 1")

30. Жалбоподателите призовават Съда да постанови, че:

(1) има нарушение на чл. 6 ал. 1 относно правото на жалбоподателите на справедлив процес от съдебна инстанция;

(2) има нарушение на чл. 6 ал. 1 относно спазване изискването за разумна продължителност;

(3) има и продължава да има нарушение на чл. 1 от Протокол N1;

- (4) Държавата-ответник трябва да заплати на жалбоподателите ... исканата сума като справедливо удовлетворение.

ПРИЛОЖИМОТО ПРАВО

31. *[Правителството твърди, че жалбоподателите не са изчерпали всички инстанции на национално ниво. Ако Атинският първоинстанционен съд беше отхвърлил жалбата за оттегляне, подадена от жалбоподателя на 19 декември 1986 г. (виж пар. 17 по-горе), разглеждането "на иска, който те са завели на 10 ноември 1978 г. е щяло да продължи и те биха могли да се позоват на противоречието с Конституцията и Конвенцията на чл. 12 ал. 3 от Закон 1701/1987, конституциосъобразността на който не е разглеждана от Касационния съд (виж пар. 22 по-горе). [...] (Н)ищо не е пречело на жалбоподателите да предявят нов иск на същото основание; националното право [...] им е предоставяло възможност за необходимата правна защита.]*
32. Съдът потвърждава, че взема под внимание предварителните възражения, направени пред Комисията, дотолкова, доколкото те са повдигнати от държавата, по същество и в значителна точност, по принцип в стадия на първоначална преценка на допустимостта.
33. Пред Комисията правителството настойчиво заявява, че жалбоподателите е трябвало да започнат административно производство през 1977 г. срещу решението на правителствената комисия по икономика [...], с което договорът се прекратява. Комисията отхвърля това възражение на основание, че правителството не е доказало, че това производство би довело до каквото и да е удовлетворение относно влизането в сила на Закон 1701/1987 г., неговото приложение по отношение на жалбоподателите или продължителността на производството пред националните съдилища.
34. В своята писмена защита [...] правителството заявява, че [...]: жалбоподателите "избират в защита на своите искания да следват процедура ..., която не е предвидена в гръцката правна система - арбитража - и приложението е следователно недопустимо, защото те не са изчерпали наличните законови начини на удовлетворение, предвидени за подобни случаи".
35. Виждането на Съда е, че на този етап на производството, такова твърдение не е в състояние да подкрепи възраженията, повдигнати от правителството. Когато една държава се позовава на правилото за изчерпателност, тя трябва да посочи в значителна точност наличните начини за удовлетворение, до които жалбоподателите не са прибегнали; в това отношение не е задължение на органите по Конвенцията да санират неточности или пропуски в аргументите на страните-ответници (виж между много други, решение Барбера, Месеуге и Хабардо срещу Испания от 6 декември 1988 г., стр. 27, пар. 56).
- Още повече Съдът отбелязва, че правителството е било страната, която първоначално е оспорила юрисдикцията на редовните съдилища и е избрала арбитража като процедура за разрешаване на спора (виж пар. 10 и 12 по-горе).
36. Следователно първоначалното възражение се отхвърля от само себе си.

ТВЪРДЯНИ НАРУШЕНИЯ НА ЧЛ. 6 ал. 1 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

37. Жалбоподателите твърдят две нарушения на чл. 6 ал. 1 от Конвенцията [...]:
На първо място, че приемането на чл. 12 от Закон N 1701/1987 г. и неговото приложение по тяхното дело от Касационния съд ги е [...] лишило от правото им на справедлив процес.
На второ място, че продължителността на производството за определяне валидността на арбитражното решение [...] е надвишила "разумния срок".

А. Приложение на чл. 6 ал. 1

38. [...] (П)равителството не счита чл. 6 за приложим [...]. По негово мнение, обект на “оспорване пред националните съдилища е била валидността на арбитражната клауза и съответно тази на самото арбитражно решение. [...] Въпросната клауза е съставлявала привилегия, приложена в един много специфичен законодателен контекст и се е отнасяла изключително до договорните взаимоотношения между военния режим и жалбоподателите. За да могат тези взаимоотношения да произведат правен ефект, те трябва да бъдат утвърдени от един *ad hoc* закон [...] (виж пар. 7 по-горе). В допълнение, цялото законодателство на Гърция по отношение на чуждите инвестиции (виж пар. 7 по-горе) преследва една цел от обществен интерес, а именно икономическото развитие на страната.)
39. Според практиката на Съда, постулатът “граждански права и задължения” не трябва да се разглежда само в светлината на националното право на страната-ответник. Чл. 6 ал. 1 намира приложение независимо от статуса на страните, от характера на законодателството, което регулира начина, по който ще се разреши спорът, и от характера на органа/институцията, която притежава юрисдикция по дадения случай; достатъчно е резултатът от производството да дава решение по отношение съответните права и задължения (виж между много други решение Алан Джейкъбсън срещу Швейцария от 25 октомври 1989 г., стр. 20 пар. 72).
40. Съдът отбелязва, че след прекратяването на договора [...], жалбоподателите завеждат дело пред Атинския първоинстанционен съд с искане за обезщетение от страна на Държавата за разноските, направени от тях до този момент, във връзка с изпълнението на договора (виж пар. 10 по-горе). Техният иск, който по същество е иск за вреди, се основава предимно на твърдението, че държавата вече е била в нарушение [...] на договора още преди неговото прекратяване. Тяхното искане по време на арбитражното производство има подобно основание. Арбитражният съд частично признава исканията на жалбоподателите (виж пар. 13 по-горе) с решение, което е окончателно, неотменимо и подлежащо на изпълнение както по смисъла на самия договор (виж пар. 10 по-горе), така и по силата на гръцкото право (... виж пар. 25 по-горе).

Съдът отбелязва, че правото на жалбоподателите по силата на арбитражното решение има “паричен” характер, какъвто е бил и техният иск за обезщетение на вреди, допуснат от арбитражния съд. Тяхното право да възстановят сумите, присъдени им от арбитражния съд имат следователно характера на “гражданско право” по смисъла на чл. 6, независимо от характера им по гръцкото право [...] (виж *mutatis mutandis*, решение Издателство “Перископ” срещу Франция от 26 март 1992 г., стр. 66 пар. 40). От това следва, че изходът от производството, заведено пред редовните съдилища от Държавата за отмяна на арбитражното решение, носи характера на “гражданско право”.

41. Следователно чл. 6 ал. 1 е приложим.

Б. Съответствие с чл. 6 ал. 1

I. Справедлив процес

42. Жалбоподателите твърдят, че са били лишени от справедлив процес и дори от правото си на достъп до съд. Те се позовават в частност на решението Голдър срещу Обединеното кралство от 21 февруари 1975 г. С приемането и прилагането на чл. 12 от Закон 1701/1987 г., държавата по същество отнема юрисдикцията на съдилищата, призовани да определят действителността на арбитражното решение и предотвратява надлежното съдебно дирене по съществото на спора. Такава намеса е, по смисъла на

решението Голдър, “неразривно свързана с опасността от злоупотреба с арбитражна власт” и противоречи на основните принципи на международното право и на провъзгласения в Конвенцията принцип на правовата държава. Държавата се е самоопредила за страна по това дело чрез един законодателен акт. “Законодателната ловкост” е довела до пълна неравнопоставеност в това производство.

43. Правителството оспорва тази постановка. Парламентът, източникът на всяка власт, е в пълното си право автентично да тълкува законите, които той е приел, там където те са неясни. Още повече това му правомощие е изрично предвидено в [...] Конституцията. Безспроно такова тълкуване е приложимо във всички случаи, независимо дали те са във фазата на съдебно производство, защото с него не се въвеждат нови принципи и то не изменя въпросната разпоредба, а просто дава ясно тълкуване на смисъла ѝ. Такава намеса от страна на законодателния орган не може да се разглежда като неправомерна намеса в правомощията на съдебната власт, особено там където последната разполага с необходимите средства, за да гарантира равнопоставеност. Така стои въпросът по гръцкото законодателство.

[...] Конституцията забранява на съдилищата да прилагат закони, които ѝ противоречат. [...] Към момента на влизане в сила на чл. 12 от Закон N 1701/1987, спорът [...] все още се намира в Касационния съд. Следователно този съд е могъл да определи дали са били налице условията за автентично тълкуване от законодателството на Закон N 141/1975 и дали това тълкуване е нарушило принципа на разделение на властите.

44. Съдът е на мнение, че производството, последвало влизането в сила на Закон N 1701/1987, когато делото е висящо пред Касационния съд, е от решаващо значение за целите на неговото разследване. В същото време, за да може да прецени дали жалбоподателите са имали справедлив процес в този съд, необходимо е да се вземат под внимание предишните производства, какво се е разглеждало в тях и позицията на страните в тях.

Спорът, с който е сезиран Атинския първоинстанционен съд от жалбоподателите на 10 ноември 1978 г. (виж пар. 10 по-горе), се отнася до искане, че им се дължи обезщетение, тъй като държавата вече е била в нарушение на задълженията си по договора [...]. По инициатива на държавата спорът е отнесен до арбитражен съд и тя твърди, че арбитражната клауза е все още валидна и оспорва юрисдикцията на [...] съдилищата [...] (виж пар. 10 по-горе).

Жалбоподателите, въпреки тази алтернативна възможност, приемат юрисдикцията на арбитражния съд и когато последният само частично удовлетворява техния иск, те ясно показват, че имат намерение да се подчинят на неговото решение (виж пар. 17 по-горе). Държавата обаче решава да смени курса, като повдигне спора пред редовните граждански съдилища, пред които [...] тя оспорва валидността на арбитражната клауза и съответно тази на решението (виж пар. 15 и 18 по-горе).

Приемането от парламента на Закон N 1701/1987 безспорно съставлява повратна точка в производството, което до този момент не е в полза на държавата.

45. Правителството твърди, че е приемането на въпросния закон е било необходимо поради различието в позициите на утвърдени професори по право, противоречащи си съдебни решения, особени мнения на съдии и отношението на страните, които са променили позициите си по отношение валидността на арбитражната клауза диаметрално. Нарастващият дебат и причини от обществен характер следователно налагат да се доизясни намерението на законодателния орган, като направи едно автентично тълкуване [...]. Демократичната законодателна власт има задължението да изкорени от обществения живот останките от различните мерки, налагани от военния режим. Г-н Андредис е бил гигант в икономиката и схемата, която той е предвиждал към онзи

момент, е била огромна за мащабите на страна като Гърция. Още повече, широкото разгласяване на тази схема, преди падането на военния режим, води до една от най-големите антидиктаторски демонстрации.

46. Съдът не оспорва намерението на правителството да действа в отговор на загрижеността на гръцкия народ за възстановяване на демокрацията. В същото време обаче, с връщането си в Съвета на Европа на 28 ноември 1974 г. и с ратифицирането на Конвенцията, Гърция въздига принципа на правовата държава. Този принцип, който е въздигнат в чл. 3 на Статута на Съвета на Европа, намира изражение, *inter alia*, в чл. 6 на Конвенцията. Тази разпоредба в частност осигурява правото на справедлив процес и определя в детайли основните гаранции, присъщи на този принцип, и как те се прилагат в наказателното производство. Относно спорове по граждански права и задължения, Съдът налага в своята практика изискването за равнопоставеност в смисъла на справедлив баланс между страните.

В производства, където се противопоставят частни интереси, тази равнопоставеност означава, че всяка от страните трябва да разполага с еднаква възможност да защити твърденията си - в условия, които не я поставят в значително неравностойно положение спрямо нейния опонент (виж решение Домбо Бехеер Б.В. срещу Холандия от 27 октомври 1993 г., стр. 19 пар. 33).

47. В тази връзка Съдът отчита както времето, така и начина на приемане на чл. 12 от Закон N 1701/1987. Малко преди разглеждането на делото в Касационния съд, [...] и след като страните са получили мнението на съдията-докладчик, с което се препоръчва отхвърлянето на жалбата на държавата, тя иска ново разглеждане на основание, че предстои разглеждане от парламента на проектозакон, който има значение по делото (виж пар. 19 по-горе).

Този проектозакон е приет на 22 май 1987 г. и влиза в сила на 25 май след публикуването му в Държавен вестник (виж пар. 20 по-горе). Заседанието по делото се състои на 1 юни (виж пар. 19 по-горе). Още повече, докато Закон N 1701/1987 се отнася основно до ревизирането на условията на договори, свързани с търсенето и добиването на суров петрол и газ - сключени по подобен начин по време на диктаторския режим между държавата и други компании - разпоредбата на чл. 12 има допълнителен характер и е насочена към компанията-ищец, макар че последната да не е спомената изрично по име (виж пар. 20 по-горе).

Съдът е наясно, че за да може да посрещне належащите нужди на законодателството и да избегне бавната скорост на законодателната машина, в днешно време много често в един закон се дават законодателни решения на близки матери. В същото време, факт е, че намесата на законодателната власт по настоящето дело е станала в момент, когато тече съдебно производство, по което страна е държавата.

48. Правителството се опитва да омаловажи ефекта на тази намеса. На първо място жалбоподателите са могли да поискат да бъде отложено заседанието, за да могат по-добре да се подготвят. На второ място чл. 12, ал. 2 няма самостоятелен характер и не може сама по себе си да обезсили арбитражната клауза [...]. На последно място жалбоподателите са имали възможността да изложат своите аргументи пред Първо отделение на Касационния съд [...].

49. Съдът не е удовлетворен от това обяснение. Изискването за справедливост е приложимо по отношение на производството в неговата цялост; то не се ограничава до разглеждане *inter partes*. Не може да има съмнение, че в настоящия случай се запазва изискването за наличие на правосъдие, и наистина жалбоподателите не оспорват, че са били лишени от възможността да се подготвят за делото. Принципът на правовата държава и постулатът за справедлив процес, въздигнати в чл. 6 не позволяват намеса от страна на законодателната власт в правораздавателната дейност, чрез която се

дава съдебно разрешаване на спора. Взети заедно, ал. 1 и 2 на чл. 12 отнемат възможността делото да бъде разгледано от Първо отделение на Касационния съд. След като конституциосъобразността на тези разпоредби е потвърдена в Пленарното заседание на Касационния съд, решението на Първо отделение става неизбежно.

50. В заключение държавата нарушава правата на жалбоподателя по чл. 6, ал. 1, като се намесва по решаващ начин за - незабавния - изход от производството, по което тя е страна, в нейна полза. Следователно има нарушение на този член.

2. Продължителност на производството

51. Все още остава да се прецени дали, както твърдят жалбоподателите, е надвишена "разумната продължителност". Правителството и Комисията считат, че не е надвишена.

(а) Периодът, който трябва да се прецени

52. Този период започва на 20 ноември 1985 г., когато влиза в сила гръцката декларация, с която се приема правото на индивидуална жалба. За да може да бъде преценена разумността на периода от време, който е изтекъл след тази дата, трябва да се отчете фазата на развитие на делото към този момент (виж [...] решение Били срещу Италия от 26 февруари 1993 г., стр. 89 пар. 16). От това следва, че само производството относно валидността на арбитражното решение, което започва на 2 май 1985 г., може да бъде зачетено в случая.

53. [...] Правителството твърди, че "времето", което трябва да се отчита, трябва да покрие само общия период, който е изтекъл между всяко заседание, и всяко решение - около две години и два и половина месеца - защото, поради характера на въпросния спор, всеки съд, който е постановил решение, вече няма юрисдикция за решаване на спора. На заседанието представителят на страната твърди, че въпросният период е приключил на 20 ноември 1987 г., когато жалбоподателите са се отнесли до Европейската комисия. Касационното производство в частта му, за която става въпрос тук, се е състояло след тази дата.

54. Съдът споделя мнението на Комисията и на жалбоподателите, че целият период трябва да бъде взет под внимание. Той приключва на 11 април 1990 г., когато е постановено решението на Касационния съд, с което арбитражното решение се обявява за унищожено (виж пар. 23 по-горе). Този период следователно е четири години, четири месеца и двадесет дни.

(б) Разумна продължителност на производството

55. Разумната продължителност на производството трябва да бъде определена въз основа на критериите, приети в съдебната практика на Съда и в светлината на обстоятелствата по делото, които в настоящия случай изискват цялостна оценка.

Производството пред Атинския първоинстанционен съд и пред Атинския апелативен съд продължава осемнадесет месеца, около шест от които са преди Гръцката декларация по чл. 25 от Конвенцията. Тези производства не подлежат на оспорване. Производството пред Касационния съд продължават повече от три години, период, който се основава на нуждата да бъде изчакан Закон N 1701/1987, и преди всичко фактът [...], че Гражданско-процесуалният кодекс изисква отделение на Касационния съд, което откаже да приложи закон на основание, че той е противоконституционен, да препрати делото до пленарно заседание (виж пар. 21 по-горе).

56. От това следва, че няма нарушение на чл. 6 ал. 1.

III. ТВЪРДЯНО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛ. 1 ОТ ПРОТОКОЛ N1

57. Жалбоподателите твърдят, че са жертва на нарушение на чл. 1 от Протокол N1 [...]:
“[...]”

[Те посочват, че приемането и прилагането на чл. 12 от Закон N1701/1987 ги е лишил от тяхното право на собственост в частност по отношение на дълга в тяхна полза, признат в решението [...] на Атинския първоинстанционен съд и особено в арбитражното решение от 27 февруари 1984 г. (виж пар. 11 и 13 по-горе.)]

I. Има ли “собственост” по смисъла на чл. 1

58. Основният аргумент на Правителството е, че жалбоподателите нямат “собственост” по смисъла на чл. 1 от Протокол N1, която да е била обект на намеса чрез приемането на Закон N 1701/1987.

[По тяхно мнение нито (това) решение, нито арбитражното решение са достатъчни да оправдаят съществуването на иск срещу държавата. Съдебно решение, което не е влязло в сила, или арбитражно решение, не съдържат право, което да може да бъде признато от такова съдебно или арбитражно решение. В частност, по отношение на арбитражното производство, недействителна процедура не може да произведе действително решение. Жалбоподателите добре са знаели, че арбитражното решение има характер на прекратително условие относно техния финансов иск до момента, в който не бъде окончателно решен въпросът за неговата валидност. Решенията на Атинския първоинстанционен съд (виж пар. 16 по-горе) и [...] на Атинския апелативен съд (виж пар. 18 по-горе), които първоначално са в полза на жалбоподателите, подлежат на преценка от Касационния съд и преди окончателното решение на последния, не може да се разглежда като разумно основание относно правото им на собственост. По-нататък жалбоподателите сами са избрали да започнат производство пред редовните граждански съдилища и усърдно са се противопоставили на юрисдикцията на арбитражния съд.]

На последно място правителството застъпва становището, че институциите в Страсбург не трябва сами да правят оценка на твърденията на жалбоподателите, без да отдадат значимото внимание на всички аргументи на страните и тяхното поведение пред арбитражния съд. Държавата не признава исканията на Стран за основателни [...].

59. За да прецени дали жалбоподателите са имали “собственост” по смисъла на чл. 1 от Протокол N 1, Съдът трябва да прецени дали решението [...] на Атинския първоинстанционен съд и арбитражното решение дават основание за задължение в тяхна полза и който подлежи на изпълнение.

60. [...] Въпреки че изглежда, че Атинският първоинстанционен съд е приел принципа, че Държавата има дълг към жалбоподателите - както отбелязва и Комисията - той иска да изслуша свидетели (виж пар. 11 по-горе), преди да реши за съществуването и размера на твърдяната вреда. Ефектът от такова решение е бил просто да даде надежда на жалбоподателите, че техният иск ще бъде признат. Дали това задължение ще подлежи на изпълнение, предстои още да се реши от две по-горестоящи съдилища.

61. Не така стои въпросът по отношение на арбитражното решение, което ясно признава задължението на държавата да заплати обезщетение на точно определена сума [...] (виж пар. 13 по-горе).

Съдът се съгласява с правителството, че не е негова - на Съда - задача да потвърди или отхвърли по съществото това решение. Негово задължение обаче е да вземе под внимание правното положение, създадено от това решение по отношение на страните. Според съдържанието му арбитражното решение е окончателно и задължително; то не изисква никакви допълнителни мерки по неговото прилагане и не може да има редовно или извънредно обжалване срещу него (виж пар. 10 по-горе). Според Гръцкото

законодателство, арбитражните решения имат силата на окончателни решения и се считат за изпълнително основание. [...]

62. Следователно към момента на приемането на Закон N 1701/1987, арбитражното решение от 27 февруари 1984 г. вече е създадо по отношение на жалбоподателите правото на обезщетение за определените суми. [...] Редовните съдилища към този момент вече два пъти са постановили - на първа инстанция и обжалване, че няма основание за отмяна. Съответно по мнение на Съда това право има смисъла на "собственост" по смисъла на чл. 1 от Протокол N 1.

2. Дали има намеса

63. В твърденията на жалбоподателите, въпреки че няма прехвърляне на собственост на държавата, ал. 2 и 3 на чл. 12, взети заедно, имат всъщност значение на лишаване от правото им на собственост de facto, защото на практика резултатът е отмяна на задължението, признато с окончателно и задължително арбитражно решение.

64. Комисията счита това за нарушение на правото на мирно ползване на своята собственост по смисъла на изречение първо от ал. 1 на чл. 1 от Протокол 01.

65. Правителството не приема нито едно от тези мнения. [...]

66. Съдът намира, че има намеса в правото на собственост, гарантирано в чл. 1 от Протокол N 1. Чл. 12 ал. 2 от Закон N 1701/1987 обявява арбитражното решение за недействително и неподлежащо на изпълнение. Ал. 3 предвижда, че всеки иск срещу държавата, произлизащ от договор, подобен на този, сключен между държавата и жалбоподателите, няма правно основание. Касационният съд оставя отворен въпроса за конституциосъобразността на ал. 3 и жалбоподателите теоретично разполагат с възможността, както твърди правителството, да продължат да водят своя иск от 1978 г. или да предявят нов.

Въпреки това, изгледите за успех от такова начинание изглеждат минимални. Всъщност възниква въпросът дали един първоинстанционен съд би отишъл толкова далеч да обяви тази алинея за противоконституционна на основание общите и абстрактни разпоредби на Конституцията (виж пар. 31 по-горе), и по-специално в светлината на решението на пленарното заседание на Касационния съд от 16 март 1989 г. относно ал. 1 и 2 на чл. 12 (виж пар. 22 по-горе). [...]

67. От това следва, че е било невъзможно за жалбоподателите да осигурят изпълнение на арбитражното решение, което има окончателен характер, и според което държавата трябва да им заплати определените суми като обезщетение за разноските, направени от тях при изпълнение на задълженията им по договора или дори невъзможно да предприемат кавито и да било следващи действия да възстановят въпросните суми пред съдилищата.

В заключение има нарушение на правото на жалбоподателите на собственост.

3. Дали намесата е била основателна

68. Въпросната намеса не съставлява нито отчуждаване, нито мярка за осъществяване на контрол върху ползването на собствеността; следователно попада в хипотезата на изречение първо от ал. 1 на чл. 1.

69. Съдът следователно трябва да определи дали е намерен справедлив баланс между нуждите на интереса на обществото и изискванията за защита на основните права на индивида (виж решение Споронг и Лонрот срещу Швейцария от 23 септември 1982 г., стр. 26 пар. 69).

70. Според правителството, Закони N 141/1975 и N 1701/1987 преследват цел от обществен интерес, която в специфичния контекст е от много по-всеобхватна значимост отколкото простото премахване на икономическите последствия от диктатурата. Тези закони са част от пакет от мерки, които имат за цел да прочистят обществения живот от закостенялостта на военния режим и да въздигнат властта и волята на гръцкия народ да защитават демократичните институции. Исканията на жалбоподателите произхождат от един преференциален договор, в ущърб на националната икономика, който е помагал да бъде затвърден режимът и да създаде впечатлението на национално и международно равнище, че се ползва с подкрепата на значими фигури в гръцкия бизнес свят. [...]

71. Жалбоподателите не оспорват твърдението на правителството, че бруталните начини на действие на военния режим са натежали много повече на везните на обществения интерес в сравнение с исковете, основаващи се на договори, сключени с този режим. В същото време обаче общественият интерес, който Съдът е призван да отчете в дадения случай, е малко по-различен. Би било неоправдано, ако всяко едно правоотношение, страна по което е станал диктаторският режим, се счита за недействително с падането на този режим. Още повече че въпросният договор третира строеж на петролна рафинерия, която би допринесла за икономическата инфраструктура на страната.

72. Съдът не се съмнява, че е било необходимо демократичната вече гръцка държава да прекрати договора, който тя счита за противоречащ на нейните икономически интереси. И наистина според практиката на международните съдилища и арбитражни трибунали всяка държава разполага със суверенното право да измени или дори прекрати договора, сключен с частни лица, като заплати съответно обезщетение (Шуфелдт арбитражно решение от 24 юли 1930 г., Доклади по международни арбитражни решения, Обединение на нациите, vol. II, стр. 1095). Това означава, че от една страна се дава превес на интересите на държавата пред нейните договорни задължения и от друга, се отчита нуждата от запазване на справедлив баланс в договорните отношения. В същото време едностранното прекратяване на един договор няма сила по отношение на определени клаузи от договора, като например арбитражната клауза. Да се обезсили такъв механизъм чрез едно авторитарно изменение на такава клауза би дало възможност на една от страните да избегне юрисдикцията по един спор, за разрешаването на който изрично е предвидена арбитражна клауза (решението Лозингер от 11 октомври 1935 г., Постоянен съд по международно правосъдие, Series C N. 78, стр. 110, арбитражно решение в Лена Голдфийлдс Кампъни Лимитед срещу съветското правителство, Годишник и събрани доклади по дела по международно право, vol. 5 (1929-1930), и Тексако Оувърсийз Петролиум Кампъни и Калифорния Азиатик Оил Кампъни срещу правителството на Арабска република Либия, предварително решение от 27 ноември 1975 г., Доклади по международно право, vol. 53, 1979 г., стр. 393).

73. В тази връзка Съдът отбелязва, че гръцката правна система признава принципа за автономност на арбитражната клауза (виж пар. 18 по-горе) и Атинският първоинстанционен съд (виж пар. 16 по-горе), Атинският апелативен съд (виж пар. 18 по-горе) и както изглежда съдията-докладчик на Касационния съд (виж пар. 19 по-горе) прилагат този принцип в настоящия случай. Нещо повече двете съдилища приемат, че исканията на жалбоподателите от преди прекратяването на договора не се обезсилват.

Следователно държавата има за задължение да заплати на жалбоподателите сумите, определени в резултат на арбитражното производство – производство, което самата тя е избрала и валидността на което не е била оспорена преди деня на заседание на Касационния съд.

74. Като избира да се намеси на този стадий на производство пред Касационния съд чрез закон, който предвижда прекратяването на въпросния договор, и с цел да обезсили арбитражната клауза и арбитражното решение от 27 февруари 1984 г., законодателната власт нарушава, в ущърб на жалбоподателите, баланса, който трябва да бъде спазван между защитата правото на собственост и съблюдаването на обществения интерес.

75. Следователно има нарушение на чл. 1 от Протокол 1.

IV. ПО ПРИЛАГАНЕТО НА ЧЛ. 50 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

76. Според чл. 50,

“...”

Жалбоподателите търсят обезщетение за парични вреди и възстановяване на разходи и разноски.

A. Материални щети

77. Жалбоподателите твърдят, че единствено с изплащането на пълната сума, присъдена с арбитражното решение, може да се постигне *restitutio integrum* по смисъла на чл. 50. Те съответно търсят като обезщетение за материални щети тази сума (“главница”) плюс лихва от 6% - която според тях им е присъдена с арбитражното решение – за периода от 10 ноември 1978 г. до датата на нарушението, на обща стойност 175 869 155,78 драхми, 24 282 694,28 щатски долара и 929 652.81 френски франка. Те също така търсят лихвата върху стойността на материалната щета от датата на нарушение до датата на съдебното решение.

Тяхното алтернативно искане е обезщетение за материални щети като сбор от главницата плюс лихви 6% от 10 ноември 1978 г. до датата на съдебното решение. Към момента на заседанието пред Съда лихвите върху главницата възлизат на 106 898 000 драхми, 14 790 000 щатски долара и 567 000 френски франка.

78. Правителството поддържа позицията, че според чл. 50 не дължи обезщетение на жалбоподателите, защото те са могли да се удовлетворят по пътя на производство на национално ниво. Дори да се приеме, че приложението на чл. 12 от Закон N 1701/1987 накърнява паравото на жалбоподателите на справедлив процес, това по никакъв начин не накърнява техните парични претенции. Обезсилването на арбитражното решение не пречатства продължаването на иска им от 1978 г. или дори от завеждането на нов. Във всеки случай арбитражното решение не предоставя задоволителна основа за изчисляване на обезщетението, защото то е грешно по същество. Производството, заведено от държавата, за обезсилване на решението говори за неговата явна несправедливост.

Ако, от друга страна, Съдът намери нарушение на чл. 1 от Протокол No. 1, такова решение съставлява само по себе си достатъчно удовлетворение; по никакъв начин такова удовлетворение не може да възлиза на повече от един милион драхми за нематериални щети.

И накрая правителството оспорва претенцията на жалбоподателите по отношение на лихвите. Според Гръцкото законодателство и установената в този смисъл съдебна практика те твърдят, че нито съдебно решение (...), нито арбитражното решение могат да оправдаят изплащането на лихви, защото те имат декларативен характер. И по-точно за 6%-на лихва става въпрос само в арбитражното решение (виж пар. 13 по-горе), което *obiter dictum* е напълно погрешно по същество. (...)

79. Представителят на Комисията на първо място подчертава, че чл. 50 говори за справедливо удовлетворение, а не непременно за пълно удовлетворение. Той също

така отбелязва факта, че сумите, посочени в арбитражното решение, не са били разгледани от националните съдилища. Той приканва Съда да подложи въпросните суми на внимателна преценка.

80. Съдът посочва, че той присъжда “справедливо удовлетворение” само ако намери това за “необходимо”, като в това отношение не се ограничава от националното право (виж решение Съндей Таймс срещу Обединеното кралство (No. 1) (чл. 50) от 6 ноември 1980 г., стр. 9, пар. 15).

81. Съдът посочва, че диспозитивната част от арбитражното решение намира искането на Стран срещу държавата за неоснователно, доколкото то надхвърля 116 273 442 драхми, 16 054 165 щатски долара и 614 627 френски франка. На основание пар. 75 от своето решение Съдът заключава, че жалбоподателите имат право на обезщетение на въпросните суми.

82. По въпроса за лихвите Съдът счита, че арбитражният съд не е възприел този въпрос като задължителен елемент за разрешаването на спора (виж пар. 13 по-горе); и следователно не е бил включен като част от правото на обезщетение, определено в диспозитивната му част.

В същото време замисълът на едно обезщетение не би бил изпълнен, ако то се присъжда, без да се вземат под внимание различните обстоятелства, които могат да намалят стойността му, като например в дадения случай фактът, че са изминали десет години от присъждането на арбитражното решение.

83. Съответно искането на жалбоподателите трябва да се удовлетвори частично и трябва да им се присъдят 5% проста лихва върху горепосочените суми (виж пар. 81 по-горе) за периода между 27 февруари 1984 г. до датата на решението.

Б. Разходи и разноси

84. Жалбоподателите не са повдигнали искане по отношение на разноските по производството пред Касационния съд (...). От друга страна, те търсят възстановяване на разходите и разноските по производствата пред органите на Конвенцията на стойност 171 041 стерлинги плюс лихвата върху тази сума за периода между датата на съдебното решение и датата на плащане.

Една седмица след заседанието на 19 април 1994 г. защитата на жалбоподателите представя пред Съда искане за допълнителни 34 709,05 стерлинги за понесени допълнителни разходи за периода между датата, на която е подадена писмената защита и тази на заседанието.

85. Правителството поставя под въпрос дали е било необходимо да се направят тези разходи и дали те са разумни. То заявява, че е готово да заплати 2 800 000 драхми.

86. Представителят на Комисията не изразява становище по въпроса.

87. Съдът отбелязва, че според Правило 50 от Правилата на Съда, искове могат да се завеждат поне един месец преди насрочената за заседание дата. В последната си практика Съдът стриктно прилага това си правило (виж решение Вендители срещу Италия от 18 юли 1994 г., пар. 42-43).

По настоящия случай Съдът не намира да се споменава нещо нито в писмената, нито в устната защита на жалбоподателите за допълнителен иск, нито дори за намерение да се заведе такъв след приключване на заседанието. И следователно го отхвърля като закъснъл.

Правейки преценка по справедливост и на основание критериите, които той прилага в тази област, Съдът намира за нужно да намали сумата, посочена в първоначалния иск на жалбоподателите. Той им присъжда 125 000 стерлинги и без лихва върху тази сума.

ПО ТЕЗИ СЪОБРАЖЕНИЯ СЪДЪТ ЕДИНОДУШНО:

1. Отхвърля предварителните възражения на правителството;
2. Постановява, че чл. 6 ал. 1 от Конвенцията има приложение;
3. Постановява, че има нарушение на чл. 6 ал. 1 от Конвенцията по отношение правото на справедлив процес;
4. Постановява, че няма нарушение на чл. 6 ал. 1 от Конвенцията по отношение продължителността на производството;
5. Постановява, че има нарушение на чл. 1 от Протокол No. 1;
6. Постановява, че държавата-ответник трябва да заплати на жалбоподателите в срок от три месеца:
 - (a) за материални щети: 116 273 442 драхми, 16 054 165 щатски долара и 614 627 френски франка, плюс проста лихва в размер на 6% от 27 февруари 1984 г. до датата на решението (виж пар. 83 от решението);
 - (b) за разходи и разноски, направени в Страсбург: 125 000 британски лири;
7. Отхвърля останалата част от иска за справедливо удовлетворение.

Р. РЮСДАЛ, председател

Х. ПЕТЦОЛД, секретар